

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKÎ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

FOTOĞRAF VE GRAFİK

AÇIK-KOYU, IŞIK-GÖLGE

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. AÇIK-KOYU, IŞIK-GÖLGE İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	3
1.1. Tanımlar	3
1.1.1. Işık-Gölge	3
1.1.2. Açık-Koyu	3
1.1.3. Ton	4
1.1.4. Valör	5
1.1.5. Form	5
1.1.6. Kompozisyon	5
1.1.7. Obje	6
1.1.8. Etüt	6
1.2. Işık-Gölge	7
1.2.1. Doğal Işık Kaynakları (Güneş veya Ay)	7
1.2.2. Yapay Işık Kaynakları (Elektrik ışığı, gaz lambası, mum ışığı ve diğerleri)	7
1.3. Açık-Koyu	8
1.4. Plastik Sanatlarda Işık-Gölge, Açık-Koyunun Önemi	8
1.5. Deseni Gölgelemede Dikkat Edilecek Noktalar	9
1.6. Ton Çubuğu	10
1.7. Hacim Etkisi Veren Yüzeyi Yapmak	13
1.8. Değişik Objelerin Yüzey Karakterini Yansıtacak Şekilde Etüd Etmek	15
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	18
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	22
2. AÇIK-KOYU, IŞIK-GÖLGEYE GÖRE SANAT ESERLERİ	22
2.1. Malzeme Yönünden İnceleme	22
2.2. Teknik Yönünden İnceleme	22
2.3. Konu Yönünden İnceleme	22
2.4. Form Yönünden İnceleme	23
2.5. Öz İçerik Yönünden İnceleme	23
UYGULAMA FAALİYETİ	24
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	26
MODÜL DEĞERLENDİRME	28
CEVAP ANAHTARLARI	29
KAYNAKLAR	30

AÇIKLAMALAR

MODÜLÜN KODU	211GS0002
ALAN	Fotoğraf ve grafik
DAL/MESLEK	Ortak
MODÜLÜN ADI	Açık-Koyu, Işık-Gölge
MODÜLÜN TANIMI	Açık-koyu, ışık-gölge ile ilgili temel kavramların ve açık-koyu, ışık-gölge uygulamaların yapılışıyla konuların anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖNKOŞUL	Nokta- Çizgi modülünü başarmış olmak.
YETERLİK	Objelerin açık-koyu ve ışık-gölgesini yapmak.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun tasarım atölye ortamı sağlandığında, açık-koyu, ışık-gölge ile ilgili kavramları doğru uygulayabileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Açık-koyu, ışık-gölge ile ton çubuğu, hacimli yüzey ve değişik objelerin yüzey karakterini tekniğe uygun uygulayabileceksiniz.2. Sanat eserlerinin doğru yorumlayabileceksiniz.3. Desen üzerinde hatasız açık-koyu, ışık-gölge yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Resim malzemeleri, B serisi resim kalemleri, füzen, her türlü boyama teknik malzemeleri, doğal ve yapay objeler, sanat ile ilgili basılı ve görsel kaynaklar, atölye önlüğü. Donanım: Çizim masası, çizim tahtası
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgileri ölçere kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru yanlış vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Görme ışıkla başlar. Işık görsel nesnelerin bize yansımalarını, dolayısı ile görmemizi sağlar. Çizim istenen biçimin bir yüzeyde gerçekleşmesi, yansıtılmış olduğu ışık değerlerinin doğru görülmesi ve doğru yerleştirilmesi ile mümkündür. Işık etüdü için doğa güzel bir öğretmendir. Doğal nesnelerin ışık değerleri ile etüt edilmesinde amaç; objeyi kâğıtta tekrarlamak değil biçiminin, şeklinin, dokusal yapısını parlaklığını matlığını ve planlarını yansıtan ışık değerlerinin nasıl bir düzenle yerlerini aldıklarını görmek ve kişisel yorumlarla bütünleştirmektir.

Hazırlanan bu modülde açık- koyu, ışık-gölge tanımları, açık- koyu, ışık-gölgeye göre sanat eserlerinin incelenmesini, açık-koyu, ışık-gölge uygulamaları ile ilgili konuları ele alacağız. Modül sonunda öğrendiğiniz bilgi ve becerileri sanat ile ilgili tüm alanlarda kullanabilir ve hatasız bir biçimde açık-koyu, ışık-gölge uygulaması yapabilirsiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında açık-koyu, ışık-gölge ile ton çubuğu, hacimli yüzey ve değişik objelerin yüzey karakterini tekniğe uygun uygulayabileceksiniz

ARAŞTIRMA

- Değişik ortamlarda ışığın geliş yönüne göre objeleri inceleyiniz
- Sanat eserleri üzerinde açık-koyu ve ışık-gölgeyi tartışınız.

1. AÇIK-KOYU, IŞIK-GÖLGE İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1. Tanımlar

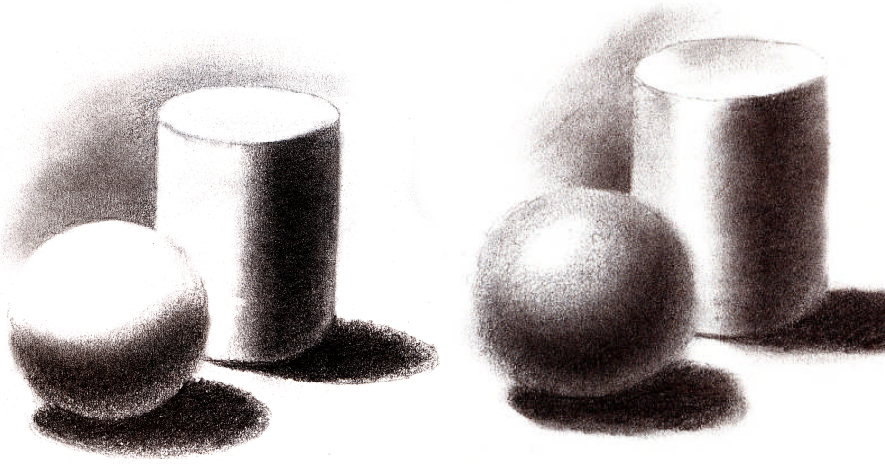
1.1.1. Işık-Gölge

Işığın nesnelere, objelere ve cisimlere üzerinde yayılırken oluşturduğu açık orta-koyu ton (degrade) değerlerine ışık-gölge diyoruz.

1.1.2. Açık-Koyu

Işık, objeyi her noktadan aynı şiddetle aydınlatmadığı için; ışığın geliş yönüne yakın yüzeyler daha fazla ışık aldığından açık; ışığa uzak ve arkada kalan yüzeyler daha az ışık aldığından koyu görünürler resim dilinde buna açık-koyu denir.

Aşağıdaki birinci şekilde direkt ışığın oluşturduğu ton kontrastları ikinci şekilde ise yaygın ışığın oluşturduğu ton kontrastları arasındaki yumuşak ve giderek artan valör geçişleri gözlemleyiniz (Şekil 1.2).

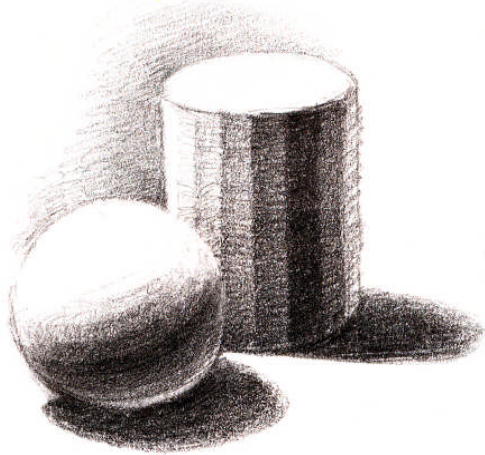

Direkt Işık Yaygın Işık

Şekil1.1:Işık-gölge Şekil 1.1:Açık-koyu

1.1.3. Ton

TON: Objelerin ışıklı (aydınlık) kısımları ile gölgeli (karanlık) kısımları arasında kalan kısımları hassas bir geçişle birbirine bağlayan orta ton değerlerinin hepsine birden ton denir. Aynı rengin en açık ton değerinden, en koyu ton değerine hassas geçiş sağlayarak götürme işine renk valörü denir.

Şekil1.3: Ton dereceleri

Renk tonu yukarıdaki objelerde görüldüğü gibi ışığın obje üzerindeki dağılımıyla oluşan bir dizi açık tonların gittikçe koyulaşan koyu bölgeler sayesinde oluşturulur.

1.1.4. Valör

Herhangi bir rengin en açık tonuyla en koyu tonu arasındaki bütün ton değerlerini kapsayan ton çubuğuna **valör** denir. tonun göreceli şiddeti Bir tondaki ışık-gölgelerin derecesinin getirdiği fark, renklerin içlerindeki siyah ve beyaz ile ilgilerinden doğan açık-koyu farklarına, değerlerine renklerin valörleri denir.

1.1.5. Form

Biçim, çizgi, renk ve açık-koyudan oluşmuş yüzeydir. Bunların hepsi bir biçim üzerinde bulunabilir veya bazıları bulunmayabilir. Form çeşitleri sınırsızdır. Simetrik, asimetrik, organik inorganik, kübik, doğal, yapay, durgun veya dinamik görünüm gösterir.

1.1.6. Kompozisyon

Kompozisyon farklılıklar gösteren kavramsal ve görsel elemanların (nokta, çizgi, renk, doku, boyut, biçim, yüzey) bir bütün içerisinde estetik bir ilişkiyle denge oluşturmaya yönelik davranışlar ve faaliyetlerdir.

(A)

(B)

Resim 1.1: Kompozisyon

Kompozisyonda en önemli ilke, her şeyin bütüne ait ve uygun olması, hiçbir öğenin birbirine yabancı ve uygunsuz olmamasıdır. Yani bütünlüktür, bütünlük için de çeşitliliklerdir.

1.1.7. Objeler

Eni, boyu, yüksekliği olan, uzay boşluğunda bir yer işgal eden ve hacmi bulunan her nesneye obje adı verilir. Görsel sanatlar alanında ise obje; seçilen nesnenin ortaya çıkan görüntüsüne verilen isimdir.

1.1.8. Etüt

İnceleme, araştırma anlamına gelir. Örneğin, bir objenin etüdü demek o objenin görünen tüm özelliklerinin (biçim, yüzey, doku, renk, hacim vb.) ayrıntılı olarak birebir orijinale uygun olarak kâğıt, tuval, kil vb. üzerine aktarılmasıdır.

1.2. Işık-Gölge

Bir modelin tasarımında ve uygulamasında ana faktörlerden biri ışıktır. Modelin aldığı ışık bize onun düz, kıvrımlı, küresel, içbükey ya da başka bir formda olup olmadığını gösterir. Form ve rengi ışık-gölgenin var ettiği etkiler sayesinde görüp algularız.

Çizim ya da resim sanatında kullanabileceğimiz 2 çeşit ışık kaynağı vardır.

Resim 1.2: Işık-gölge

1.2.1. Doğal Işık Kaynakları (Güneş veya Ay)

Doğal ışık paralel çizgiler halinde yayılır; yapay ışık merkezden çevreye doğru radyal olarak yayılır. Bu nedenle düşen gölgenin biçimi ışık kaynağının doğal ya da yapay oluşuna göre değişir.

1.2.2. Yapay Işık Kaynakları (Elektrik ışığı, gaz lambası, mum ışığı ve diğerleri)

Bu ışık kaynakları tek başına ya da birlikte kullanılabilir. Birlikte kullanımda model hem temel ışık kaynağı hem de başka bir tamamlayıcı (komplemanter) ışık kaynağı tarafından aydınlatılır.

Örneğin; modellerimizi pencere kenarına yerleştirirsek burada güneş ışığını (temel ışık) direkt olarak alacaktır. Daha sonra yansıtıcı levha ya da elektrik ışığı (tamamlayıcı ışık) kullanarak gölgeli kısımları yumuşatabiliriz.

1.3. Açık-Koyu

Işık, varlıkların her tarafını aynı ölçüde aydınlatmadığı için açık-koyu farkları meydana gelir. Örneğin aynı renkte olan bir eşyaya baktığımızda, ışığın geldiği yönde olan kısımların açık ve parlak olduğunu; gölgede kalan kısımların ise koyu ve sönük olduğunu görürüz. Açık koyu ile ışık gölge terimlerini birbirine karıştırmamak gerekir.

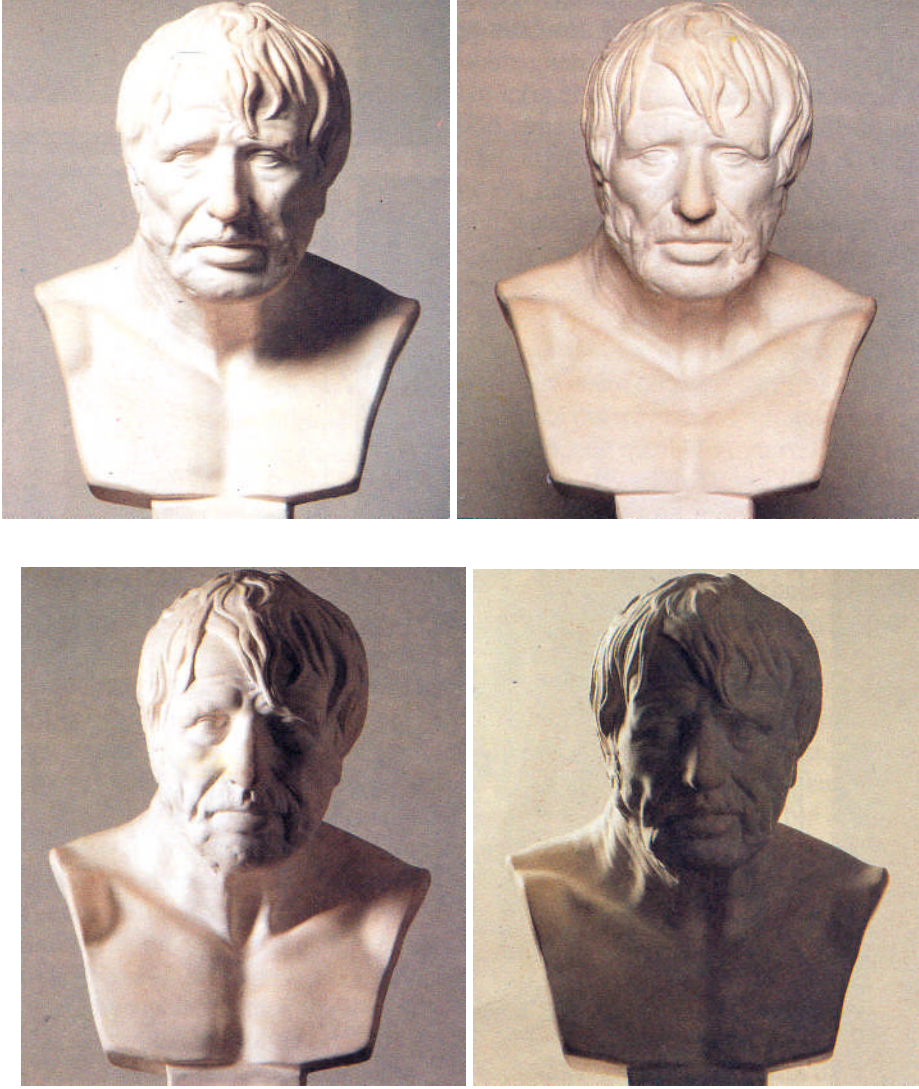
Açık-koyu, bir rengin ışıktan gölgeye geçerken aldığı ton dereceleridir (Valör). Yani herhangi bir rengin, ışıpta ne derece açık tonda ya da gölgede ne kadar koyu gözükeceği durumudur. Hâlbuki ışık-gölge, renkli resimde, soğuk ve sıcak renklerin kullanışı ile sıkı sıkıya ilgilidir. Örneğin ışıklar sarı ve turuncu, gölgeler ise koyu mavi ve mor renklerle anlatılır. Bir rengi ışıklı göstermek için, beyazla açmak yerine, sarı ya da turuncu renkleri karıştırmak gerekir. Gölgede göstermek için de, mavi ya da mor renklerle karıştırılmalıdır.

1.4. Plastik Sanatlarda Işık-Gölge, Açık-Koyunun Önemi

Işık-gölge, açık-koyu kontrastları (Zıtlıklar) ve ara değerleri resimde iki boyutlu yüzey üzerinde üç boyutluluğu (Hacimsellik) ve derinliği göstermeğe yarar. Bunlardan yararlanılarak yapılan çalışma objenin hacmini, objeler arasındaki uzaklığı ve diğer özellikleri mükemmel bir şekilde algılamamızı sağlar. Kullanılan malzeme ve teknikler resim sanatında ışık-gölge değerlerini ortaya çıkarır.

Heykelde ise heykeltıraş doğal ve yapay ışığı heykel üzerindeki etkisini düşünerek, heykeldeki girinti ve çıkıntıları planlar. Heykel üzerine yansıyan ışığın şiddeti izleyenler üzerinde farklı etkiler yaratır.

Mimaride estetik kaygıların yanı sıra doğal ve yapay ışığın etkisi dikkate alınır. Mimari yapıda dış formların planlaması yapılırken; kapı, pencere, çatı, girinti, çıkıntılar, süsleme unsurları üzerindeki ışığın bıraktığı açık-koyu ve ara değerleri önem taşır.

Resim1.3: Büstün farklı yönden gelen ışık altında görünüşü

1.5. Deseni Gölgelemede Dikkat Edilecek Noktalar

Betimlemeye (Tasvir) yönelik resimlerde, ışık-gölge tekniği üç boyutluluğu göstermeyi sağlar. Işık-gölge ile modelin hacim ve derinliği daha belirgin hale gelir. Hazırlanan bir kompozisyonu çizerken, gölgelemede dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

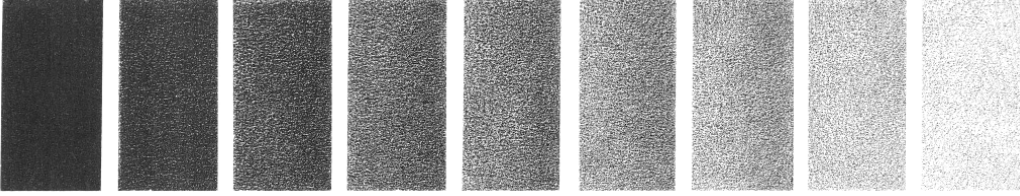
- Çizim süresince sabit bir noktadan bakınız.
- Model üstüne düşen ışığın geliş yönüne dikkat ediniz.

- Işık modelin her yanını aynı derecede aydınlatmadığı için, ışık alan kısımlar daha aydınlık, ışık almayan kısımların gölgede kaldığı görülecektir.
- Işık yönüne göre modelde açık-koyu değerleri ve çok sayıda ara değerler vardır. Bu değerler çoğaldıkça model o denli hacim kazanır.
- Deseni gölgelerken en açık ton değerinden başlayarak en koyu ton değerine doğru gidiniz.

1.6. Ton Çubuğu

Bir rengin en açık ton değerinden en koyu ton değerine götürülürken meydana gelen renk valörüne ton çubuğu denir. Açıktan koyuya derecelendirilen griler skalası, olarak da tanımlanabilir.

UYGULAMA FAALİYETİ-1

Şekil 1.3: Ton Çubuğu

Kullanılacak Araç Gereçler

- Resim kağıdı (25x 35)
- Resim kalemi (2B- 3B)
- Hamur silgi
- Cetvel

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda ton çubuğunu yapmış olacaksınız.

1. Ton çubuğu çalışmasında kullanılacak araç ve gereçleri temin ediniz.

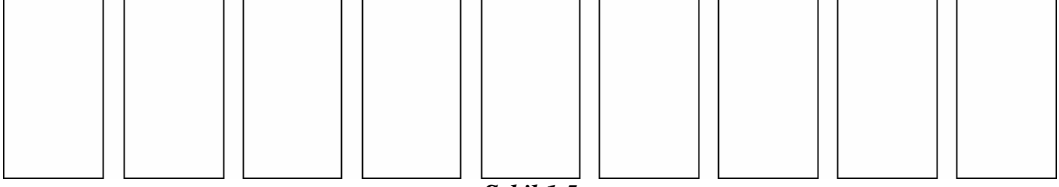
Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.

2. Kağıdınızı enine tutarak 4,5 cm genişliğinde 29 cm uzunluğunda bir dikdörtgen çiziniz.

Şekil 1.4

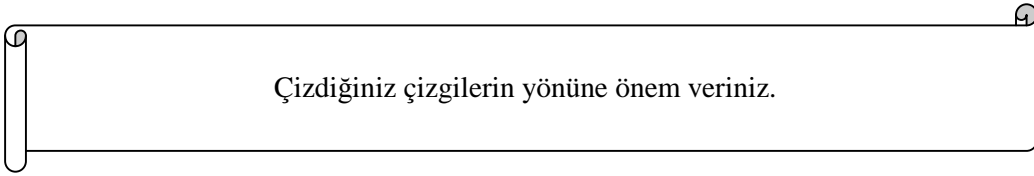
3. Dikdörtgeninizi 2,5 cm lik 9 eşit parçaya, aralarında 0,5 mm lik boşluk bırakarak bölünüz.

Şekil 1.5 e bakınız.

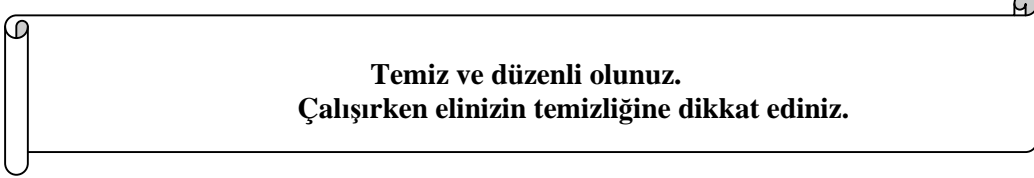

Şekil 1.5

4. Ton Çubuğunun ilk kutusunu kullandığınız kalemin en koyu derecesini ortaya çıkaracak şekilde aynı yönde ve kaynaştırarak, taşmayacak şekilde karalayınız.

5. Ton çubuğunun diğer kutularında, kullandığınız kalemin koyuluk derecesini hafifleterek 9. Kutuda en açık değeri elde edecek şekilde ara değerleri oluşturunuz.

6. Çalışma süresince ton değerlerinizi karşılaştırın ve aynı değeri tekrarlayınız.

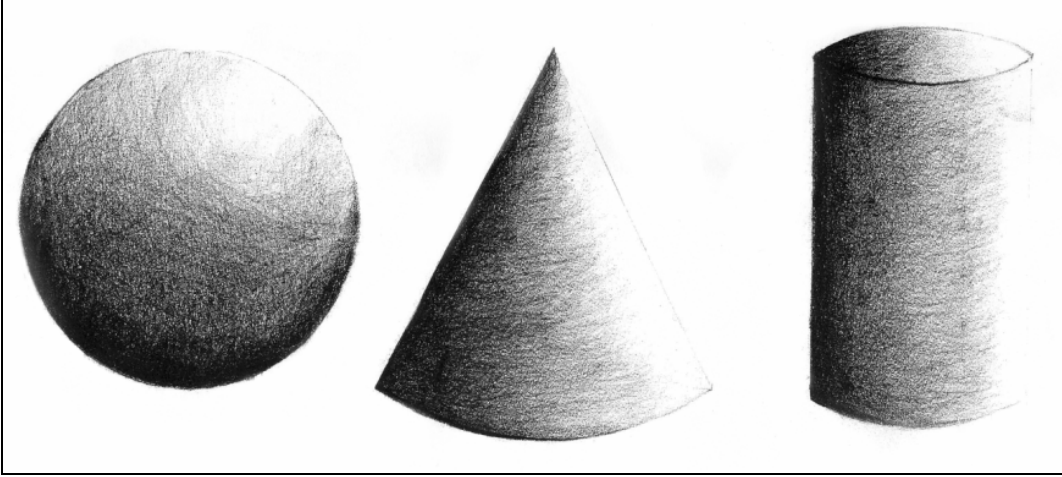
7. Ton çubuğunuz bitti ise kağıt ölçüsünde mukavva kesiniz.

8. Ton çubuğunuzu mukavvaya yapıştırınız ve üstünü jelatin ile kaplayınız.

Uygulama sırasında sorun ile karşılaşırsanız öğretmeninizden yardım alınız.

1.7. Hacim Etkisi Veren Yüzeyi Yapmak

UYGULAMA FAALİYETİ-2

Şekil 1.6

Kullanılacak Araç Gereçler

- Resim kağıdı (25 x 35)
- Resim kalemi (2B,3B)
- Hamur silgi
- Cetvel pergel

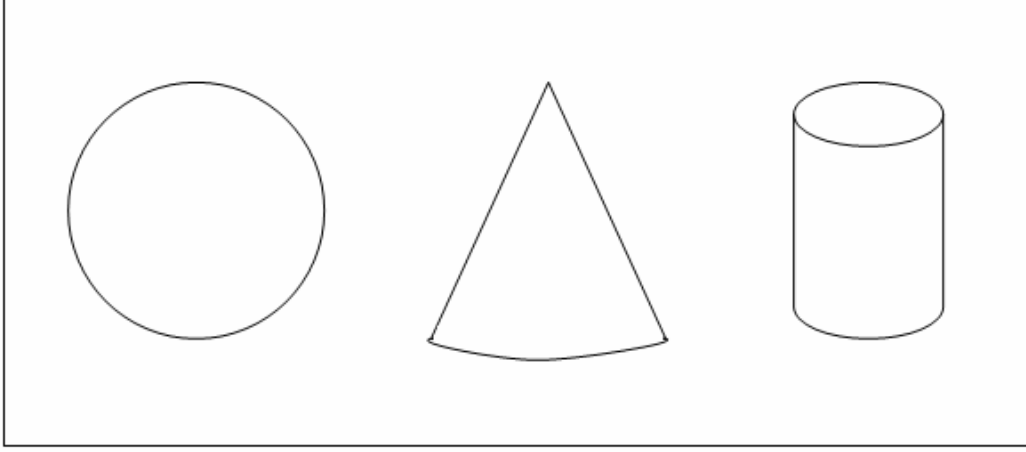
Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda hacim etkisi veren yüzeyi yapmış olacaksınız.

1. Hacim etkisi veren yüzey çalışmasında kullanılacak araç ve gereçleri temin ediniz.

Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız.

2. Kağıdınızı boyuna tutarak geometrik formlardan daire, koni, silindir çiziniz (Dairenin yarıçapı 5 cm, koninin yüksekliği 10 cm silindirin yüksekliği 10 cm , genişliği 7 cm olacaktır).

Geometrik form çizimlerine dikkat ediniz.

Şekil 1.7: Kağıt düzeni

3. Açık – koyu, ışık – gölge uygulamasına başlamadan önce ışığın geliş yönünü belirleyiniz.

4. Geometrik formu yapısına uygun, hacim etkisi verecek çizgiler kullanınız.

Silindir objeler çizerken çizgileriniz dairesel yönlü olmalıdır. Küresel formlar çizerken küresel yönlü olmalıdır.

5. Işığın geliş yönüne göre çizgilerinizin açık-koyu değerlerine dikkat ediniz.

Işığın geliş yönüne göre ton çubuğundaki değerleri dikkate alınız; ışık alan bölgelerde çizgi rengi daha açık, gölgede kalan bölgelerde çizgi rengi daha koyu olmalıdır.

6. Hacim etkisi veren yüzey düzenleme çalışmanız bitti ise kağıt ölçüsünde mukavva kesiniz

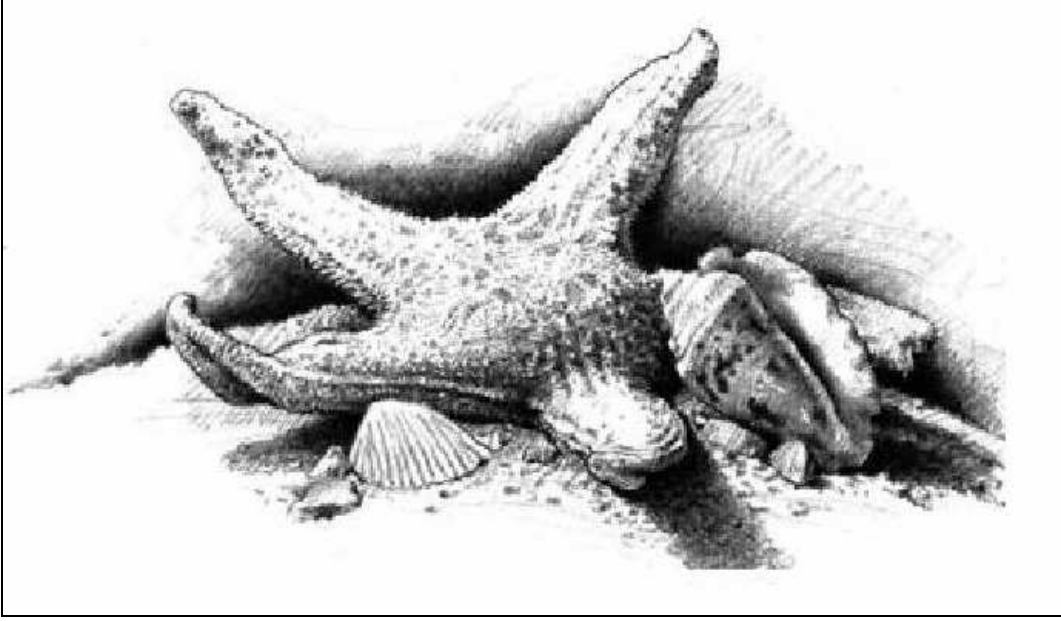
7. Çalışmanızı mukavvaya yapıştırdınız ve üzerini jelatin ile kaplayınız.

ÖNERİ: Işığın geliş yönünü değiştirerek uygulamalar yapabilirsiniz.

Uygulama sırasında sorun ile karşılaşırsanız öğretmeninizden yardım alınız.

1.8. Değişik Objelerin Yüzey Karakterini Yansıtacak Şekilde Etüd Etmek

UYGULAMA FAALİYETİ-3

Şekil 1.8

Kullanılacak Araç Gereçler

- Resim kağıdı (25 x 35)
- Resim kalemi (2B,3B)
- Hamur silgi
- Cetvel pergel

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda objelerin yüzey karakterini yansıtacak uygulamayı yapmış olacaksınız.

1. Kullanılacak araç ve gereçleri temin ediniz

Atölye önlüğünüzü giyiniz.

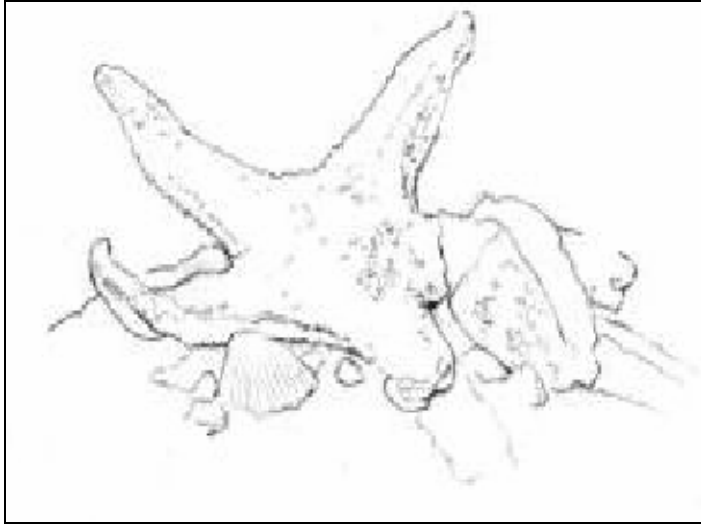
2. Objeyi bir zemin üzerine yerleştiriniz.

3. Kâğıdınızı yatay tutunuz. Objeyi dikkatle gözlemleyerek, resim kaleminizle bastırmadan dış hatlarını kâğıda çiziniz.(Şekil 3.7).

Şekil 1.9

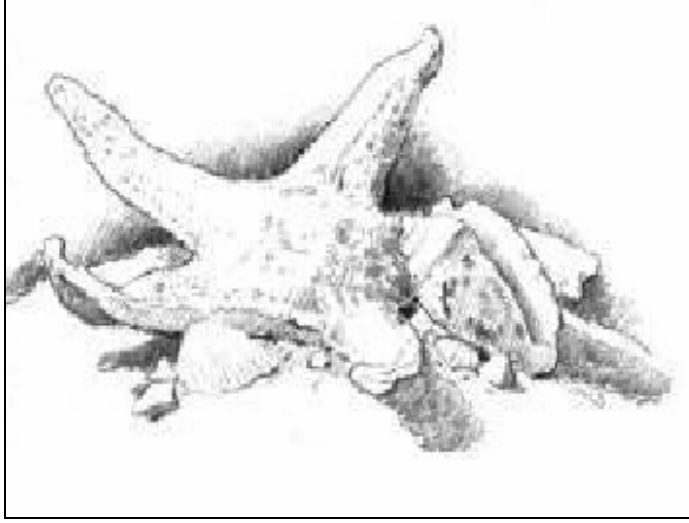
4. Kaleminizi biraz yan tutarak yumuşak gölgeleme yapınız.
5. Gölgeleme yaparken çizgilerin yumuşak ve dairesel olmasına dikkat ediniz.
6. Işığın geldiği bölgeyi mümkün olduğunca açık bırakınız.

Şekil 1.10.

7. Işık-gölge, açık-koyulu alanları belirginleştiriniz (Bakınız Şekil 1.10).

8. Son olarak objenin en koyu kısmını dış kenar çizgisini koyulaştırın (Bakınız Şekil 1.11).

Şekil 1.11

Farklı ışık değerleri ile objeler çizin Bu alıştırmalar sizin obje ile ışık-gölge arasındaki ilişkileri anlamanızı kolaylaştırır.

Uygulama sırasında sorun ile karşılaşırsanız öğretmeninizden yardım alınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplayarak ölçünüz.

(Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru kelimeleri yazınız.)

1. Işığın geliş yönüne göre form renginin açıktan koyuya doğru derecelendirilmesine denir.
2. Açık- koyu, ton ve ile ilgilidir.
3. Işık objeyi her noktadan aynı şiddetle aydınlatamaz. Bu nedenle valörde ve farklılıkları oluşur.
4. Kavramsal ve görsel öğelerin belirli bir düzen içinde bir araya gelmeleri oluşturur.
5. biçim, çizgi, renk ve açık –koyudan oluşmuş yüzeydir.
6. Işık kaynakları ve kaynakları olarak ikiye ayrılır.
7. Kullanılan malzeme ve teknikler resim sanatında ve değerlerini ortaya çıkarır.
8. Işık gölge ile modelin hacim ve daha belirgin hale gelir.
9. Desende ışık-gölge ve açık – koyu değerlerini uygularken en açıktan başlayarak en doğru gidilir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız konularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız. Tamamı doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

UYGULAMA TESTİ-1

Ton çubuğu uygulamasını yapınız ve bu çalışmanızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendiriniz.

Uygulama: Ton çubuğu uygulaması yapmak		
Açıklama: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Gözlenecek Davranışlar	Evet	Hayır
Malzemeyi temin ettiniz mi?		
Ton çubuğunu doğru hazırladınız mı?		
Çizim araçlarını doğru kullandınız mı?		
Kağıda yerleştirme (Kompozisyon) yaptınız mı?		
Açık-koyu, ton değerlerinin doğruluğunu kontrol ettiniz mi?		
Temizlik ve düzene dikkat ettiniz mi?		
Çalışmanızla övünç duyuyor musunuz?		
Yaptığınız çalışmayı estetik açıdan güzel buldunuz mu?		
Çıkardığınız ürün sizi duygusal açıdan tatmin etti mi?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız. Tamamı “EVET” ise diğer faaliyete geçiniz.

UYGULAMA TESTİ-2

Hacim Etkisi Veren Yüzeyi

Uygulama: Hacim Etkisi Veren Yüzeyi Yapmak		
Açıklama: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Gözlenecek Davranışlar	Evet	Hayır
Malzemeyi temin ettiniz mi?		
Kağıdınızı geometrik formlardan daire, koni, silindir çizdiniz mi?		
Geometrik formları doğru çizdiniz mi?		
Geometrik formu yapısına uygun, hacim etkisi verecek çizgiler kullandınız mı?		
Açık-koyu, ton değerlerinin doğruluğunu kontrol ettiniz mi?		
Açık-koyu, ışık-gölge uygulamasına başlamadan önce ışığın geliş yönünü belirlediniz mi?		
Geometrik formlarda ton değerlerini hacim etkisi vererek uyguladınız mı?		
Objeyi dikkatli gözlemlediniz mi?		
Objenin yüzey karakterini yansıtacak şekilde etüt ettiniz mi?		
Temizlik ve düzene dikkat ettiniz mi?		
Zamanı verimli kullanmaya dikkat ettiniz mi?		
Yaptığınız çalışmayı estetik açıdan güzel buldunuz mu?		
Çıkardığınız ürün sizi duygusal açıdan tatmin etti mi?		
Çalışmanızla övünç duyuyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız Tamamı “EVET” ise diğer çalışmaya geçiniz.

UYGULAMA TESTİ-3

Değişik Objelerin Yüzey Karakterini Yansıtacak Etüd Etme

Uygulama: Değişik objelerin yüzey karakterini yansıtacak şekilde etüd etmek		
Açıklama: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Kriterleri	Evet	Hayır
Malzemeyi temin ettiniz mi?		
Objeyi bir zemin üzerine yerleştirdiniz mi?		
Objeyi dikkatle gözlemleyerek, resim kaleminizle bastırmadan dış hatlarını kâğıda çizdiniz mi?		
Geometrik formu yapısına uygun, hacim etkisi verecek çizgiler kullandınız mı?		
Açık-koyu, ton değerlerinin doğruluğunu kontrol ettiniz mi?		
Kaleminizi biraz yan tutarak yumuşak gölgeleme yaptınız mı?		
Gölgeleme yaparken çizgilerin yumuşak ve dairesel olmasına dikkat ettiniz mi?		
Işık-gölge, açık-koyulu alanları belirginleştirdiniz mi?		
Objenin yüzey karakterini yansıtacak şekilde etüd ettiniz mi?		
Temizlik ve düzene dikkat ettiniz mi?		
Zamanı verimli kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız Tamamı EVET ise öğrenme faaliyeti 2 ye geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, sanat eserlerinin doğru yorumlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Açık-koyu, ışık-gölgenin resimdeki önemi ile ilgili araştırma yapabilirsiniz.
- Sanat eserleri ile ilgili örnekleri arkadaşlarınızla tartışabilirsiniz.

2. AÇIK-KOYU, IŞIK-GÖLGEYE GÖRE SANAT ESERLERİ

2.1. Malzeme Yönünden İnceleme

Açık-koyu, ışık-gölge çalışmalarında çeşitli malzemeler kullanılarak farklı etkiler yaratılır. Çizme ve boyama olarak kalem türleri (kurşun kalem, fırça, boya kalemleri vb.) mürekkep, sulu boya, guaj boya, yüzey olarak kâğıt, karton, mukavva, tuval, kumaş vb. araç gereçler kullanılır.

2.2. Teknik Yönünden İnceleme

Farklı malzemelerle, malzemenin özelliğine göre farklı teknikler kullanılır. Kurşun kalem, pastel boya, sulu boya guaj boya, yağlı boya teknikleri gibi ışık-gölgeci teknikte hangi malzeme kullanılırsa kullanılsın ışık alan yerler ışık derecesine göre açık ve ara değerle, ışık almayan kısımlarda koyu değerlerle verilir.

2.3. Konu Yönünden İnceleme

Anlatılmak istenen düşünce ve şekiller ne olursa olsun her tür resimde açık-koyu, orta değerler mevcuttur. Işık-gölge tekniği doğal yada yapay ışık kaynağına göre doğadan veya betimlemeye dayalı resimlerde kullanılır.

Soyut resimde doğal ya da yapay ışık kaynağı olmaksızın açık-koyu orta tonlar kullanılarak anlatılmak istenen konu anlatılır.

2.4. Form Yönünden İnceleme

Doğada var olan üç boyutlu formların resmini yaparken o formların boyutlu olarak algılanmasını sağlamak için ışık-gölge, açık-koyu ve orta değerlerden yararlanırız. Form üstüne yansıyan ışığın dağılışı ne kadar doğru kullanılırsa o formun üç boyutlu yapısının ve derinlik etkisinin o kadar gerçekçi olarak algılanmasını sağlayabiliriz.

2.5. Öz İçerik Yönünden İnceleme

Sanat eseri incelenirken biçim ve öz-içerik yönleri ile ele alınır. Biçim sanat eserinin görünen, algılanan dış gerçekliğidir. Sanat eserinin ön yapısıdır. Öz-içerik ise biçimin iletmeye çalıştığı anlamdır. Sanat eserinin arka yapısıdır. İki veya üç boyutlu tasarımlarda ışık-gölge, açık-koyu değerlerin etkili kullanımıyla güçlü anlatımlara ulaşabilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Resim 1.4: Sanat Eseri (Dans dersi Edgar DEGAS 1873-76)

Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Sanat ile ilgili basılı ve görsel kaynaklar
- Müzeler, saraylar
- Üniversiteler

Açık-koyu, ışık-gölgeye göre sanat eseri araştırması yapınız, veri toplayınız.

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda bir sanat eserini incelemiş olacaksınız.

1. Malzeme yönünden inceleyiniz; eserde yüzey olarak kullanılan kâğıt, karton, mukavva, tuval, kumaş vb. malzemeyi tespit ediniz.

Çizim ve boyamada; kalem türleri (kurşun kalem fırça, boya kalemleri vb) mürekkep, sulu boya guaj boya,yağlı boya vb.

2. Teknik yönünden (Karakalem, sulu boya guaj boya,yağlı boya vb.) inceleyiniz; eserde kullanılan tekniği tespit ediniz.

Işık alan yerler ışık derecesine göre açık ve ara değerler ile, ışık almayan kısımlarda koyu değerlerle verilir.

3. Konu yönünden (Doğa, iç mekân (enteriyör), betimlemeye (Tasvir) dayalı, soyut vb.) inceleyiniz; eserin konusunu belirleyiniz.

Işık kaynaklarına dikkat ediniz.

4. Form biçim yönünden inceleyiniz; eserdeki açık-koyu, ışık-gölge ile algılanan üç boyutlu formları tespit ediniz.

Formlardaki üç boyutlu derinlik etkisine ve forma yansıyan ışığın dağılımına dikkat ediniz.

5. Öz-içerik yönünden inceleyiniz; eserde sanatçının anlatmak istediği düşüncüyü kendinize göre yorumlayınız.

Öz, biçimin iletmeye çalıştığı anlamdır.
Öz, iki yada üç boyutlu tasarımlarda,
açık-koyu, ışık-gölge değerlerinin etkili kullanımınıdır.

6. İncelemelerinizi sunum dosyası haline getiriniz.

Temiz ve düzenli olunuz.
Sunum dosyasında estetik bakış açısına dikkat ediniz.

Uygulama sırasında sorun ile karşılaşırsanız öğretmeninizden yardım alınız.

NOT: Değerlendirme ölçeği ile bu çalışmanızı değerlendiriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplayarak ölçünüz.
Aşağıdaki soruların altında yer alan D (doğru) ve Y (yanlış) seçeneklerinden sadece birini işaretleyiniz

1. Açık-koyu, ışık-gölgeye göre sanat eserleri beş farklı yönden incelenir.
A) Doğru B) Yanlış
2. Açık-koyu, Işık-gölgeye çalışmalarında malzeme olarak sadece resim kâğıdı ve kurşun kalem kullanılır.
A) Doğru B) Yanlış
3. Eserde ışık alan yerler açık değerler ile ifade edilir.
A) Doğru B) Yanlış
4. Soyut resimlerde ışık kaynakları göz önüne alınmaz.
A) Doğru B) Yanlış
5. Eserlerde üç boyutlu derinlik etkisini ışık-gölge, açık-koyu değerleri verir.
A) Doğru B) Yanlış
6. Öz, biçimin iletmeye çalıştığı anlamdır.
A) Doğru B) Yanlış

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız konularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız. Tamamı doğru ise bir sonraki değerlendirme ölçeğine geçiniz.

UYGULAMA TESTİ-4

Sanat eserini inceleyiniz ve bu çalışmanızı aşağıdaki ölçeye göre değerlendiriniz.

Uygulama: Sanat eseri inceleme		
Açıklama: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Gözlenecek Davranışlar	Evet	Hayır
Araştırma ve veri topladınız mı?		
Bilgilerinizi gözden geçirdiniz mi?		
Sanat eseri araştırması yaptınız mı?		
Malzeme yönünden incelediniz mi?		
Teknik yönden incelediniz mi?		
Konu yönünden incelediniz mi?		
Form yönünden incelediniz mi?		
İçerik yönünden incelediniz mi?		
Sunum dosyası hazırladınız mı?		
Yaptığınız çalışmayı estetik açıdan güzel buldunuz mu?		
Çalışmanız sizi duygusal açıdan tatmin etti mi?		
Çalışmanızla övünç duyuyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız. Tamamı “EVET” ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Modül sonunda kazandığınız yeterliği aşağıdaki uygulamayı yaparak değerlendiriniz. Geometrik formları kullanarak 20x20cm kare içine bir yüzey düzenlemesi yapınız ve yaptığınız düzenlemeyi karakalemle hacim etkisi veriniz. Bu çalışmayı aşağıdaki ölççeğe göre değerlendiriniz.

Uygulama: Üç boyutlu yüzey düzenleme		
Açıklama: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Gözlenecek Davranışlar	Evet	Hayır
Malzemeyi temin ettiniz mi?		
Hangi geometrik elemanları kullanacağınızı belirlediniz mi?		
Kompozisyon dengesini oluşturduunuz mu?		
Geometrik formu yapısına uygun, hacim etkisi verecek çizgiler kullandınız mı?		
Açık-koyu, ton değerlerinin doğruluğunu kontrol ettiniz mi?		
Kaleminizi biraz yan tutarak yumuşak gölgeleme yaptınız mı?		
Gölgeleme yaparken çizgilerin yumuşak ve dairesel olmasına dikkat ettiniz mi?		
Işık-gölgeli, açık-koyulu alanları belirginleştirdiniz mi?		
Açık koyu değerlendirmesinde son rutuşlarınızı yaptınız mı?		
Yaptığınız çalışmayı estetik açıdan güzel buldunuz mu?		
Çıkardığınız ürün sizi duygusal açıdan tatmin etti mi?		
Çalışmanızla övünç duyuyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız. Tamamı EVET ise bu modülü başarı ile tamamladınız yeni bir modüle geçebilirsiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	Işık gölge
2	Valörlerle
3	Açık Koyu ve Renkte Ton
4	Kompozisyon
5	Form
6	Doğal Işık ve Yapay Işık
7	Işık –Gölge ve Açık Koyu
8	Derinliği
9	Koyu Ton

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'İN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	D
6	D

KAYNAKLAR

- FRANS Gene, **Art of Pencil Drawing**, USA.
- PARROMON Jose M., **Işık ve Gölge**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1997
- PARROMON Jose M., **Çizim ve Resim Sanatı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1995
- Yard. Doç. Dr. BALCI BAYTEKİN Yusuf, Dr. Nuran, **SAY Temel Sanat Eğitimi** YA-PA Yayınları, İstanbul, 2003
- KILIÇKAN Hüseyin, **Okullarda Resim**, Fil Yayınevi, İstanbul, 1999
- TEPECİK Adnan, **Desen**, YA-PA Yayınevi, Ankara, 2003
- WİSE Morrell, **Colored Pencils**, USA
- www.hayalperest.com